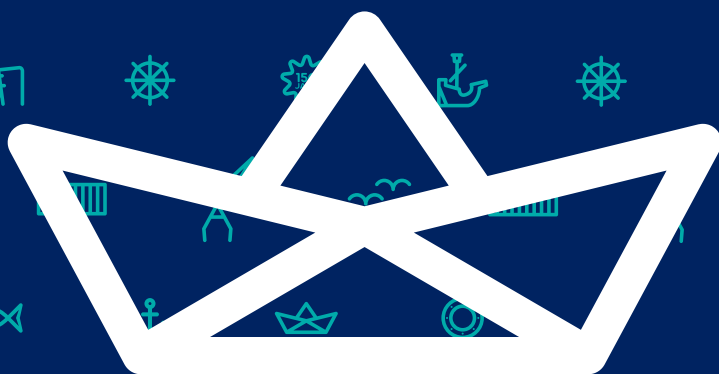

Vaart!

MUSEUM MAGAZINE
EDITIE 31 ~ 2024

SPECIALE EDITIE

150 JAAR

MARITIEM
MUSEUM

DE VEERKADE

Daar waar het allemaal begon! Dit vroegere clubgebouw van de Koninklijke Yachtclub aan de Veerkade werd in 1852 geopend door koning Willem III. Zijn broer Prins Hendrik, de voorzitter van de Yachtclub, besloot in 1874 de verzamelde voorwerpen van Rotterdamse reders, wetenschappers en verzamelaars, tentoon te stellen voor het grote publiek. De start van het Maritiem Museum!

‘WE VIEREN 150 JAAR AANDACHT VOOR DE MARITIEME WERELD’

Het Maritiem Museum Rotterdam bestaat deze maand 150 jaar. Met onze twee directeuren staan we even stil bij wat er eigenlijk allemaal te vieren is. Een gesprek tussen zakelijk directeur Rosita Girjasing en algemeen directeur Bert Boer.

(Boer) 'Het mooie vind ik dat je aan die honderdvijftig jaar ziet dat we onze taak – het vertellen van bijzondere verhalen aan de hand van bijzondere objecten – steeds weer overdragen. Wat verandert is dat het vertellen steeds vaker een dialoog is. We worden een platform waarop niet alleen wij, maar ook anderen hun maritieme kennis delen.'

(Girjasing) 'Precies door ruimte aan andere verhalen te geven en te co-creëren kunnen we mensen duurzaam verbinden. Daarnaast laten we verleden en toekomst zien: innovaties van vroeger en straks. We zorgen voor het behoud van de maritieme collectie, maar kijken ook naar het belang van de oceanen voor de planeet. Ik vind het fantastisch dat wij als museum impact hebben door onze bezoekers te laten ervaren dat zij allemaal een klein beetje invloed hebben op een duurzame planeet.'

(Boer) 'En juist het maritieme wordt steeds relevanter in de toekomst van een duurzame planeet. We hebben de zee steeds meer nodig, voor energie, voor voedsel, wonen, recreatie, milieu en klimaatbeheersing. Als we kunnen bijdragen aan dat bewustzijn doen we het heel goed denk ik.'

(Girjasing) 'Dat doen we, als ik alleen al kijk naar de jonge wetenschappers op het zeilschip Oosterschelde, die op hun wereldreis belangrijk onderzoek doen en jongeren wereldwijd bewust maken van het belang van onze oceanen en de natuur. Voorbij de horizon kijken en nadenken over de relatie mens en zee, ecosysteem en klimaat. En dat doen we op meer plekken. Dat is wel iets om te vieren.'

(Boer) 'En dat gaan we dan ook een jaar lang doen, samen met alle Rotterdammers. Havenconcerten, een nieuwe ‘Professor Plons’, een vlootschouw, picknicks... Er is natuurlijk veel om ons zorgen over te maken, maar koester ook de leuke dingen. Zoals een prachtig museum dat leerzaam is, ontspant en inspireert. Dat we dat al honderdvijftig jaar doen, is een compliment aan de stad Rotterdam. Honderdvijftig jaar Maritiem, dat gaan we samen vieren.'

Bert Boer
Algemeen directeur

Rosita Girjasing
Zakelijk directeur

IN 150 JAAR NAAR EEN COLLECTIE VAN WERELDKLASSE

Al 150 jaar werkt het Maritiem Museum aan een collectie met objecten die eraan bijdragen de maritieme wereld zichtbaarder te maken. Hoe ziet dat eruit, 150 jaar verzamelen en hoe krijg je een goede collectie? Wat levert dat op voor de samenleving?

‘Rijen en rijen met scheepsmodellen,’ zegt Aad Dulfer, depotbeheerder. ‘Dat is hoe 150 jaar verzamelen er vooral uitziet. We hebben er een paar duizend en je kunt ze niet stapelen – het zijn enorme ruimtevreters. Veel ander materiaal is minder zichtbaar. Het zit in dozen, kokers of hangt aan schilderijenrekken.’ Dagelijks zorgt Dulfer dat objecten opgeslagen worden en vindbaar zijn in het depot. Duizenden scheepsmodellen, zeekaarten, scheepsbouwtekeningen,

talloze andere objecten en honderdduizenden foto’s: al met al hebben we meer dan een miljoen maritieme objecten verzameld. ‘Hoewel verzamelen eigenlijk niet het goede woord is,’ begint hoofd Collecties Robert Anraad. ‘Wat wij doen, is collectievorming. Daarbij gaat het niet alleen om wat je verzamelt, maar ook om wat je weer loslaat.’ In de loop van 150 jaar is die kijk op collectievorming veranderd. Het begon ooit met objecten van de leden

van de Koninklijke Nederlandsche Yachtclub, een initiatief van Prins Hendrik. Toen het sociëteitsgebouw later een museum werd, dat zich uitsluitend ging richten op de maritieme geschiedenis, kwam er een duidelijker beleid: wat te houden, af te stoten en aan te kopen, om het maritieme verhaal beter te kunnen vertellen?

VERZAMELEN ROND SPEERPUNTEN

Om die beslissingen steeds goed te kunnen nemen, en het verzamelen dus richting te geven, heeft het Maritiem Museum vier ‘speerpunten’ voor collectievorming. Die zijn niet statisch, maar veranderen mee met tijd en beleid. De focus ligt de laatste jaren bijvoorbeeld op de offshore.

Een industrie van groot belang voor Nederland, waar nog weinig over verzameld is. Ook de huidige ontwikkelingen worden vastgelegd en bewaard. Een tweede speerpunt is het meer divers en inclusief maken van de collectie. Daarin past bijvoorbeeld het huidige onderzoek van conservator Irene Jacobs naar de rol van vrouwen in de maritieme sector. Anraad: ‘Om goed te verzamelen moeten we ook onze eigen collectie onderzoeken. We hebben simpelweg te veel objecten om zomaar te weten of we het juiste materiaal hebben om het maritieme verhaal vanuit een bepaald perspectief te kunnen vertellen. Dat kan het vrouwelijk perspectief zijn, maar ook dat van kolonisatie of bijvoorbeeld praktijkfuncties.’

Een nieuw, derde speerpunt is ‘blue history’: geschiedenis vanuit het gezichtspunt van het water. ‘Dit perspectief wordt door steeds meer historici en andere wetenschappers omarmd,’ zegt Anraad. ‘Wat is de invloed van water op gemeenschappen? Die invalshoek ligt bijvoorbeeld ook meer voor de hand bij vraagstukken op het gebied van het klimaat.’ Het laatste speerpunt is de globalisering. ‘We verleggen de focus waar nodig van alleen de Nederlandse naar de internationale maritieme wereld. Als je het over het wereldwijd containertransport hebt, of over klimaatuitdagingen, heb je een globale blik nodig. Dat doen we weldoordacht, anders krijg je een gigantische collectie.’

OP ZOEK NAAR VERHALEN

Hoe komen we aan onze objecten? Om te beginnen krijgt het Maritiem Museum dagelijks telefoontjes van mensen die een maritiem object aan het museum willen geven of verkopen. Het meeste moeten we afwijzen. Omdat we genoeg soortgelijke objecten hebben bijvoorbeeld, of omdat het niet in het verzamelbeleid past. Wat mogelijk wél past, wordt tijdens het tweewekelijks overleg met alle conservatoren ingebracht. Anraad: ‘Dan kijken we of het een aanvulling voor het museum is, of het elders al goed vertegenwoordigd is, maar bijvoorbeeld ook of de beheerkosten te dragen zijn. We zijn daarbij altijd op zoek naar verhalen. Een mooie foto van een kapitein zonder context zullen we niet snel accepteren,

maar met bijvoorbeeld een logboek, een monsterboekje en diploma's wordt het wel interessant. We hebben daarnaast een bescheiden budget om actief te verzamelen. Dat betekent objecten aankopen of laten maken, zoals een model van een zeilschip van de toekomst.'

VERHALEN BEWAREN

Het museum wordt straks weer overgedragen aan nieuwe generaties: ook de geschiedenis die op dit moment geschreven wordt, leggen we vast. Zo koopt het Maritiem Museum elk jaar fotografie aan van de huidige ontwikkelingen in de haven en scheepvaart. 'Een andere recente manier van verzamelen is 'oral history', zegt Anraad. 'Daarbij laten we mensen vertellen over vroeger of nu, en leggen dat vast op beeld en geluid. Bijvoorbeeld iemand die nog op de graanzuiger gewerkt heeft, vijftig jaar geleden aan boord van een schip leefde, of meer recent, hoe een opvarende de impact van corona heeft ervaren. Ook verhalen van wetenschappers en mensen uit de sector worden verzameld en opgenomen in de collectie. Digitaal, en als transcript.'

ROTTERDAMSE VERZAMELAARS

De collectie van het Maritiem Museum begon toen de gemeente Rotterdam in 1885 de collectie overnam bij opheffing van de Yachtclub. Op 15 februari 1874 opende het Maritiem Museum zijn deuren voor het publiek. Veel grote Rotterdamse verzamelaars en bedrijven leverden bijdragen aan de collectie, door schenking of door aankoop. Belangrijk was ook de aanschaf van de collectie van WA Engelbrecht, een havenondernemer met een passie voor cartografie en historische boeken, die in 1965 overleed. Mede door deze collectie, en door een aanschaf in 2006 van een serie VOC-kaarten, hebben we een mooie en unieke cartografie-collectie.

HOOGTEPUNTEN VAN DE COLLECTIE

Het bijzondere en ook meteen meest waardevolle stuk uit de collectie is ongetwijfeld het Mataró model van begin vijftiende eeuw, het oudste middeleeuwse Europese scheepsmodel. 'Maar we hebben heel veel uniek en intrigerend materiaal in het depot,' zegt Aad Dulfer. 'Zelf vind ik een van de hoogtepunten een houten

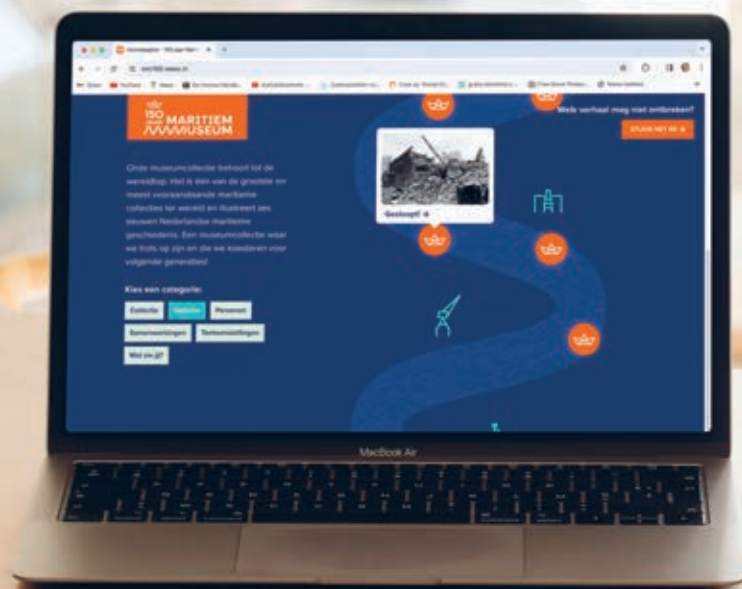
scheepsversiering uit naar schatting de achttiende eeuw. Veel van dat soort versieringen komen van gezonken wrakken, maar dit ornament is een paar honderd jaar geleden aangespoeld, en vervolgens verwerkt in het interieur van een boerderij. Daardoor is het heel goed bewaard, in tegenstelling tot de meeste versieringen. Een ander intrigerend object dat met kop en schouders boven de collectie uitsteekt: is een Jugendstil kabinet, beschilderd door Emile van Konijnenbrug, gemaakt om zijn aquarellen in te bewaren.'

Over 150 jaar verzamelen kun je eindeloos vertellen. Er zijn waardevolle objecten en objecten die weinig kosten, zoals persoonlijke bezittingen met een waardevol of belangrijk verhaal. Enorm grote objecten zoals de drijvende stoombok 'Simson' in de museumhaven of juist kleine objecten zoals het onlangs aan het museum geschonken gouden handzonnepijp. Eén ding is duidelijk: we hebben een collectie van wereldklasse, die de invloed van de maritieme wereld op onze samenleving steeds opnieuw laat zien. Op naar de volgende 150 jaar!

150 JAAR MMR, WAT ZIE JIJ?

**Digitaal ronddwalen in de geschiedenis
van het Maritiem Museum**

Op 15 februari 2024, de 150e verjaardag van het Maritiem Museum, gaat ook de speciale jubileumwebsite live. Op de golven van het uitvergroete museumlogo varen papieren bootjes die je kunt aanklikken voor mooie verhalen uit 150 jaar geschiedenis van het Maritiem Museum. We lichten collectiestukken uit, maar ook bijzondere tentoonstellingen, samenwerkingen en personen die belangrijk zijn geweest voor het museum of de maritieme geschiedenis. Het varieert van ons topstuk de Mataró tot aan een van de kleinste stukken: een zonnewijzer van 5 cm. Van Prins

Hendrik tot aan Joop de Haas en van museumcafé Het Lage Licht tot aan IJssalon Loeve. Ook de herinneringen van onze bezoekers krijgen een belangrijke rol, want bezoekers zijn niet alleen toeschouwers, ze worden uitgenodigd mee te doen. Bij het onderdeel 'Wat zie jij?' komen mensen aan het woord die een link hebben met het Maritiem Museum en de maritieme wereld. Ze delen hun verhaal of herinnering aan het Maritiem Museum. Wie wil, kan zelf ook een herinnering insturen - de meest

bijzondere verhalen komen op de jubileumsite te staan. We lichten er hier drie uit. Maritiem officier Noa Vork, scheepseigenaar Ko Blok en kunstenaar Sasja Hagens kregen allen de vraag: 150 jaar Maritiem Museum, wat zie jij?

ONLINE JUBILEUM PAGINA

Op onze jubileum pagina zijn 150 vensters op 150 jaar maritieme collectie te vinden. De mooiste objecten uit de collectie, maar ook verhalen, gebeurtenissen en personen uit 150 jaar Maritiem Museum kun je hier bekijken.

Maritiem Officier Noa Vork (26)
**'Hier wil ik mijn
beroep van maken'**

'Als trotse Vlissingers bekeken mijn opa en ik de schepen vanaf de boulevard. Hij heeft gevaren als machinist en vertelde mij als kind avontuurlijke verhalen over zijn leven op zee, vol liefde voor de maritieme wereld. Die hebben mij enthousiast gemaakt voor de zeevaart. Ik deed de opleiding Maritiem Officier en heb onder meer als tweede stuurman gewerkt. Inmiddels werk ik bij de KVMR, waar ik me bezighoud met bemanningszaken en opleidingen.

Het museum is voor mij een boeiende plek om te zijn. Als kind was ik er met

mijn ouders, ik vond het geweldig en ook bevestigend: hier wil ik mijn beroep van maken. Ik kwam er ook met studiegenoten en vrij recent zag ik de tentoonstelling over opvarenden en covid, die mede met hulp van de KVMR tot stand is gekomen. Ik kon zelf tijdens covid ook niet naar huis en was heel benieuwd hoe anderen dat hebben ervaren. Moeilijk aan die tijd vond ik hoe onderbelicht het was dat opvarenden zorgden voor dat alles door kon gaan, terwijl ze zelf in onzekerheid aan boord moesten blijven. Het is heel fijn dat het museum aandacht heeft voor wat er gebeurt

in een sector die niet zo zichtbaar is. Want pas als er een blokkade is in het Suezkanaal, krijgen mensen door dat negentig procent van de goederen over zee worden getransporteerd. De KVMR en het museum kennen elkaar al langer - onlangs keken we mee bij lesmateriaal. Ik hoop zelf dat er in de toekomst nog meer te zien zal zijn over de koopvaardij, waar veel veranderd is de laatste jaren. De meeste maritiem afgestudeerden komen daar nog altijd terecht.'

Scheepseigenaar en Patroon Ko Blok (74)

‘Mijn historische zandaak past straks mooi in de buitencollectie’

‘Toen het huidige gebouw van het Maritiem Museum gebouwd werd in de jaren tachtig werkte ik bij de gemeente. Het centrum was mijn aandachtsgebied en ik ben dus betrokken geweest bij de plannen voor het Maritiem District. Mijn hart klopt twee keer zo hard als ik daar kom.

Er was destijds veel kritiek op het gebouw van Quist met zijn dichte gevel, en ook op de locatie ervan. In de loop der jaren is het oordeel milder geworden. Door de ontwikkelingen in de omgeving van het museum past het gebouw er nu beter.

In dezelfde tijd werkte ik mee aan de bouw van een scheepswerf aan de Oude Haven. De Oude Haven was de eerste museumhaven van Rotterdam en is nu onderdeel van de stichting Erfgoedhavens. Ik ben na veertig jaar nog altijd betrokken, tegenwoordig als voorzitter van een adviescommissie.

In 2000 kwam een oude droom uit: zandschipper worden. Ik kocht en restaureerde een scheepje uit 1910 dat soms aan de gastensteiger te bezichtigen is en waarmee ik ook zandlostdemonstraties geef voor het Maritiem Museum. Dat doe ik samen met vrijwilligers die ik nog ken als medewerkers van Het Havenmu-

seum, waarvan ik bestuursvoorzitter ben geweest. Vorig jaar heb ik een intentieovereenkomst met het museum gesloten: als het me te veel wordt, draag ik het schip ‘Door Gunst Verkregen’ over aan het museum. Het is dan terug op een historische plek. De zandaak was in de jaren twintig nog betrokken bij het dempen van de Coolsingel!’

Kunstenaar Sasja Hagens (50)

‘De havens en schepen vertellen mijn verhaal’

‘Het maritieme is eigenlijk de basis van de Nederlandse geschiedenis - het is een vaste waarde. Grappig genoeg geldt dat eigenlijk ook voor mijn eigen geschiedenis. Ik zie mezelf als vierde generatie zeevaarder. Mijn vader deed Zeevaartschool en mijn grootvader en overgrootvader voeren als loods en schipper op de Surina-merivier. Mijn grootvader heeft in de tweede wereldoorlog nog transport gedaan voor de geallieerden, terwijl de andere oma vanuit Charlois Rotterdam zag branden.’

Varen zit in mijn bloed. Als kind zeilde ik met mijn ouders en twee broers en daar vond ik niks aan want ik mocht

nooit iets doen. Maar als we dan van dat saai Haringvliet op de Westerschelde kwamen en opkeken naar die enorme schepen... Dan werd het echt spannend!

Daar ligt de oorsprong van mijn maritieme werk. Toen ik daarmee begon, ben ik eigenlijk meteen betrokken geraakt bij het Maritiem Museum. Natuurlijk kende ik het als bezoeker al. Het museum heeft werk aangekocht, ik doe mee aan tentoonstellingen en ik word soms gevraagd voor workshops, lezingen of iets waar ik gewoon goed bij pas. We hebben best wel wat meegemaakt in vijftientig jaar, het museum en ik.

Ik borduur voort op de maritieme traditie, maar ik vertel via de havens en de schepen mijn eigen verhaal. Over leven, dood, hartstocht en verlangen naar avontuur. Dat verlangen is de reden dat mensen de zee op willen, daar ben ik van overtuigd, de handel komt daar uit voort. Een schip is een metafoor voor leven. Als ik schilder, strip ik ze van alle details en trek ik me niks aan van de werkelijkheid. En het mooie: mensen die zelf varen zeggen altijd ‘het is precies zo’.

EEN GEWELDIGE JUBILEUMZOMER VOOR DE BOEG!

De zomers bij het Maritiem Museum zijn altijd feestelijk met een knallende afsluiter: het Maritieme Festival. In het jubileumjaar pakken we extra uit. Van juni tot begin september zit vol met bijzondere, gezellige en spectaculaire maritieme activiteiten. Hierbij een greep uit onze plannen voor deze zomer.

Juni: Feestelijke opening EEN OVERSLAGDEMONSTRATIE VAN DE GERESTAUREERDE GRAANZUIGER

Voor het eerst zal de 'Stadsgraanzuiger 19' op stoom worden gebracht om graan over te slaan van de coaster 'Zeemeeuw' naar een ander schip dat het graan naar een molen zal brengen.

STOOMEVENEMENT

Verschillende schepen uit onze collectie zullen begin juni op stoom worden gebracht, zoals de schepen de 'Volharding 1' en de 'Dockyard V'. Een evenement waar stoomliefhebbers hun hart op kunnen halen!

Juni en juli

MUZIEK: LIVE CONCERT

Vanaf half juni is er muziek op het

nieuwe drijvende podium aan de gastensteiger. We starten met een openingsconcert voor het jubileum en daarna zullen er tot aan september allerlei Rotterdamse artiesten optreden geven.

ACTIVITEITEN VOOR HET HELE GEZIN

Gedurende de hele zomer zijn er extra veel activiteiten voor de hele familie. Kinderen kunnen meedoen aan allerlei doe-activiteiten terwijl ouders lekker kunnen relaxen op een strandstoel.

SCHEEPSHONDENPARADE

De derde editie van de Scheepshondenparade waarbij honden de show stelen. Speciaal voor de viering

van het jubileum krijgen baas en hond de kans om een vrolijk boottochtje te maken door het Maritiem District.

Augustus

FLOATING PASAR

Op 15 augustus host het Maritiem Museum de kleurrijke Floating Pasar. De pasar is in het leven geroepen om op de dag van de Indiëherdenking de Indonesische cultuur en het leven te vieren. Een feest met muziek, dans, tentoonstellingen en een foodmarkt.

Juni t/m augustus

HAVENKEUKENS

Van amandeltruffels uit Marokko tot zigni uit Eritrea: de hele zomer zijn er hapjes uit alle windstreken te krijgen bij de Havenkeukens. Rotterdammers

met uiteenlopende achtergronden komen samen voor eten, drinken en het uitwisselen van (maritieme) verhalen en ervaringen.

HISTORISCHE VAARTEN

Een speciale jubileumeditie waarbij onze vloot weer over de Maas trekt. Een uitgelezen kans om mee te varen met onze 'Havendienst 2', 'Havendienst 20', de 'Dockyard V' of de 'Volharding 1'.

HERBOUWEN VAN REDDINGSSLOEP

In de werkplaatsen start deze zomer de herbouw van de reddingssloep van coaster 'Zeemeeuw', door onze ervaren vrijwilligers samen met studenten van het Rotterdamse Hout- en Meubileringscollege.

FOTO EXPOSITIE VAN 200 JAAR KONINKLIJKE NEDERLANDSE REDDING MAATSCHAPPIJ (KNRM)

In het voorjaar krijgt de foto expositie over 200 jaar Koninklijke Nederlandse Redding Maatschappij een bijzondere plek in het Maritiem Museum. Deze zal gedurende de hele zomer te zien zijn.

Augustus en september

MARITIEM FESTIVAL

Wij vieren dit jaar een extra bijzonder editie van het Maritiem Festival, dit event valt samen met de Wereldhavendagen. Tijdens de dagshow van de Wereldhavendagen op de Nieuwe Maas, laten we met onze historische schepen de ontwikkeling van 150 jaar scheepvaart zien. Samen vragen we ons af hoe de toekomst eruitziet.

TENTOONSTELLING SCHEEPSBOUW IN NEDERLAND

‘Nederland is nog altijd een scheepsbouwland’

Over de geschiedenis van de moderne scheepsbouw is verrassend weinig bekend. Zo denken veel mensen ten onrechte dat deze industrie uit Nederland is verdwenen. De aankomende familietentoonstelling over scheepsbouw in Nederland geeft een verhelderende inkijk in geschiedenis, heden en toekomst.

De Nederlandse scheepsbouw heeft een belangrijke plek binnen het verzamelbeleid. In de loop der jaren zijn verschillende aspecten van de scheepsbouw belicht in tentoonstellingen. Toch was er relatief weinig bekend over de geschiedenis. Met het onderzoek van vier promovendi veranderde dat. Vijf jaar lang onderzochten zij verschillende aspecten en perioden van de Nederlandse scheepsbouw tussen 1870 en nu binnen het Rotterdam Centre for Modern Maritime History, een samenwerking tussen het Maritiem Museum en de Erasmus Universiteit Rotterdam. De verhaallijn van de tentoonstelling is gebaseerd op de uitkomsten van hun onderzoek.

GROTE MAQUETTES

Deze familietentoonstelling opent in december 2024. ‘Op dit moment werken we aan de verhaallijn, en kijken we welke topstukken we daaraan kunnen verbinden,’ vertelt programmamaker Frank de Hoog. ‘We kiezen bewust voor grote en aansprekende objecten die het verhaal van een periode in één klap vertellen, zoals: de maquette van Wilton’s Machinefabriek en Scheepswerf Wilton-Feijenoord uit de jaren 20. Een bijzonder object van drie bij drie meter, wat

je meteen doet begrijpen hoe de scheepsbouw er in die tijd uitzag. Je ziet de complexiteit van de techniek, en de enorme grootte van het werfcomplex. Aan zo’n topstuk kun je veel verhalen koppelen – een mooi vertrekpunt om een periode toe te lichten.’

DRIE PERIODES

Op de tentoonstelling betreden bezoekers een werf die in drie periodes is vormgegeven. ‘De eerste loopt tot 1870, waar het onderzoek van de promovendi begint,’ vertelt De Hoog. ‘Het is een soort proloog over een tijd waarin de scheepsbouw al heel relevant was voor de Nederlandse economie. De tweede periode loopt vanaf 1870 tot aan de neergang van scheepsbouwconcern RSV in 1983. Vanaf dat moment leek de scheepsbouw in Nederland ten einde. De derde periode vertelt wat er daarna gebeurde in de sector. Daarin komen ook uitdagingen van de toekomst rond bijvoorbeeld energietransitie en robotisering aan bod. Het wordt een echte familietentoonstelling, dus het wordt geen statisch, historisch verhaal. De bezoeker wordt ook uitgenodigd om zelf mee te denken.’

VAKMANSCHAP

Vakmanschap in de sector krijgt een nadrukkelijk accent

in de tentoonstelling. In de vroegmoderne periode is het werk ambachtelijk, daarna gaat mechanisering en later ook computerisering een steeds grotere rol spelen. ‘Het vakmanschap is er nog altijd,’ zegt De Hoog. ‘Met de ontmanteling van de grote werven verdween de scheepsbouw een beetje uit ons collectieve geheugen, maar we bouwen nog altijd schepen. Wel hebben we ons gespecialiseerd in nichemarkten, zoals de offshore en superjachtbouw. Nederland richt zich meer op ontwerp en assemblage-bouw, waarbij onderdelen van over de hele wereld hier in elkaar gezet worden.’

ACTUALITEIT

De tentoonstelling valt mooi samen met de actualiteit: de overheid is na lange afzijdigheid actief bezig de scheepsbouw weer op de kaart te zetten door te investeren in behoud en zichtbaarheid van de industrie. De Hoog: ‘Wij dragen met de tentoonstelling bij aan die missie. Er zit een hele wereld en verleden achter wat je ziet in de scheepsbouw, met allerlei bijzondere prestaties. Het is uniek om daar een inkijkje in te kunnen geven.’

HET MARITIEM MUSEUM IS ER VOOR ELKE ROTTERDAMMER

Het museum verbinden met de stad. Dat doe je bijvoorbeeld door de dialoog met inwoners aan te gaan. Steeds vaker vragen we daarom Rotterdammers om er vanuit hun perspectief over te vertellen. Schrijfster Britney Lindo maakte een indrukwekkend werk over de impact die het slavernijverleden nog altijd heeft op Rotterdammers.

Het zijn aangrijpende teksten: 'Hoe is het mogelijk te houden van een plek waar mijn zolen zich bevinden, terwijl mijn voeten het vertikken om te gronden?' Ze zijn te horen in het 'spoken word' bij de raamschildering aan de Schiedamsedijk. Britney Lindo schreef en sprak het in, naar aanleiding van de vraag om in co-creatie met het museum iets te maken over het Rotterdams koloniaal verleden. Geen eenvoudige vraag, zowel inhoudelijk als praktisch. 'Er waren geen kaders – het moest alleen buiten zijn. Wat voor een woordkunstenaar best lastig is,' zegt Lindo met een lach. 'Om de link tussen slavernij en het maritieme verleden te leggen heb ik uiteindelijk water als centraal punt gekozen – daar komt alles bij elkaar. Het water in de stad, dat ook in de koloniën aan land kwam en ongevraagd tot slaaf maakten vervoerde. De zee die mooi is, maar ook gevaar herbergt.'

De dichtregels van Lindo doen je met een schok haar tweestrijd ervaren: hoe je van een stad kunt houden die niet echt naar je omkijkt en je zelfs pijn kan doen. 'De sporen van slavernij zijn nog altijd aanwezig,' gaat Lindo verder. 'Ik zal me hier pas echt thuis voelen als iedereen mij als gelijke ziet, en als mensen racisme niet meer goedpraten, of weggijken.' Als recent voorbeeld noemt ze de landelijke verkiezingsuitslagen. Maar er gebeuren nog dagelijks dingen in de

stad die haar raken. 'De grootste uitdaging was misschien wel dat het ook een keer af moest: er is nog zoveel waarover ik iets zou willen zeggen in dit werk.' 'Als je zonder filter wilt vertellen hoe het voor de ander is, moet je dus eigenlijk je mond houden en die ander aan het woord laten,' zegt hoofd Programmering Chris Schouten over de samenwerking met Lindo. 'Zeker bij een onderwerp als het koloniaal verleden. De scheepvaart, waar onze collectie over gaat, heeft daar een belangrijke rol in gespeeld. Daarover wilden we een puur verhaal vertellen, dus hebben we Britney en de kunstenaars de vrijheid gegeven. Best spannend natuurlijk, want je weet niet wat de ander gaat maken. We deden het eerder bij de tentoonstellingen 'Verankerd?!' en 'Bestemming Havenstad' waar Rotterdammers aan het woord zijn.'

Zowel Lindo als het Maritiem Museum zijn blij met het resultaat. Lindo: 'Ik denk dat het werk goed laat zien dat dit geen individueel proces is, maar dat het gaat om de interactie met de stad en iedereen die erin rondloopt. Ik vind het mooi dat het museum ook de lelijke kanten van het maritieme verleden serieus neemt. En ik denk dat het werkt – je hebt uiteindelijk maar één persoon nodig om een idee te doen bloeien en weer vruchten aan anderen te geven.'

Marloes de Kiewit maakte de raamschildering op de gevel en Tom Vincentie deed de betiteling.

OFFSHORE EXPERIENCE: verfrissende koers en nieuw lesmateriaal

De offshore-sector is een van de onderwerpen waarin het Maritiem Museum Rotterdam gespecialiseerd is. We kijken daarbij natuurlijk niet alleen naar heden en verleden, maar ook naar de toekomst. Wat zijn de spannende ontwikkelingen van dit moment? En hoe vernieuwen we de tentoonstelling en het onderwijs?

De Offshore verandert. Van puur olie- en gaswinning ligt het accent steeds meer op duurzame innovaties en vernieuwende groene energie. De Offshore Experience laat jaarlijkse nieuwe innovaties zien in de pitch-filmpjes van de tentoonstelling, maar er komt ook een grote vernieuwing aan in de loop van 2026. 'Er gebeurt ontzettend veel wat we in beeld willen brengen,' begint conservator Annette de Wit enthousiast. 'Van nieuwe schepen voor de aanleg van duurzame energie tot oplossingen voor meer veiligheid, biodiversiteit of voedselvoorziening. Fossiele energie blijft natuurlijk onderdeel van de tentoonstelling, want die blijft voorlopig ook.'

Uiteraard gaat het museum met de sector in gesprek, maar zeker is dat de tentoonstelling spectaculair blijft.

De interactieve manier van informatie aanbieden met games blijft onderdeel van de expositie.

LESMATERIAAL: VAN BEROEP NAAR INTERESSE

Het lesmateriaal dat bij de Offshore Experience hoort is vernieuwd. 'We werken met beroepenkaarten, maar die pasten eigenlijk minder goed bij praktijkgerichte opleidingen,' vertelt educator Maaïke Roos. 'Om ook bij deze onderwijsniveaus aan te sluiten hebben we ze herzien.'

De focus van het materiaal is wat verschoven naar interessegebied en competenties. Roos: 'Tijdens de intro-

ductie van de les bespreken we die, en naar aanleiding daarvan kiezen leerlingen en studenten een eigenschap die ze het meest bij zichzelf vinden passen. Deze zijn bijvoorbeeld organisatie, technische inzicht of samenwerking. Die keuze bepaalt wat ze gaan bekijken in de tentoonstelling. Zo worden ze eigenlijk naar verschillende beroepen geleid waarbij ze hun eigen competenties kunnen gebruiken. Het doel is uiteindelijk jongeren bekend te maken met de mogelijkheden in de sector en hopelijk hebben we hiermee hun interesses aangewakkerd.'

DRIE PITCHES UIT DE OFFSHORE TENTOONSTELLING

De ontwikkelingen in de offshore gaan razendsnel. Om ruimte te geven aan nieuwe ideeën en innovaties, zijn er pitches van één minuut te zien van bedrijven en studerende in de sector. Ze wisselen jaarlijks. Er is altijd een bijdrage van TNO, MARIN, van twee nieuwe bedrijven en van technasia, de TU en het HBO.

REDSTACK: ENERGIE UIT DE OVERGANG VAN ZOET EN ZOUT WATER OF: ENERGIE UIT ENTROPIE

REDstack ontwierp een installatie met membranen om schone energie te halen uit het proces van vermenging van zoet en zout water. Als zoet en zout water bij elkaar komen vermengen ze zich omdat de natuur altijd balans zoekt (entropie). Die drijvende kracht zet REDstack om in bruikbare, duurzame energie door het water door een stapel selectieve membranen te laten stromen. Door membranen om en om in een stapel ('stack') te plaatsen die alleen positieve of negatieve deeltjes uit opgelost zeewater doorlaten, creëer je een stroomkring zoals in een batterij. Het zoet en zout mengt zich daarbij tot brak water dat afgevoerd wordt.

'Het proces heet Reversed Electro Dialysis (RED),' vertelt Michael van Oostrom van REDstack. 'We hebben op de Afsluitdijk een proefinstallatie gebouwd, die deze 'blue' energie opwekt: schone energie zonder uitstoot of negatieve impact op milieu en omgeving. Een mooie aanvulling op wind- en zonne-energie, omdat de stroming altijd beschikbaar is en niet beïnvloed wordt door weer of zonlicht. Er is alleen een stromende rivier en zout water nodig, zoals we bij Rotterdam ook hebben waar De Nieuwe Waterweg uitmondt in de Noordzee.'

De proefinstallatie staat er sinds 2014, en inmiddels is aangetoond dat het model schaalbaar is tot een vermogen van zo'n 100 megawatt. Michael: 'Het is een mooie aanvulling op zon- en windenergie die veel toevoegt omdat het een continue voorziening is. Het is zoetwater dat we sowieso met zijn allen afvoeren, en dat kun je nog gebruiken als je ook zoutwater in de buurt hebt. Het idee bestaat al sinds 1954, maar wij zijn wereldwijd de eerste die zo ver is als de proef Afsluitdijk.'

MARIN: VANGRAILS OP ZEE

MARIN bedacht een vangrail op zee om de sterk toenemende kans op aanvaringen in de toekomst te verkleinen, want het wordt in de toekomst drukker op de Noordzee. Het aantal scheepsbewegingen groeit, maar dat niet alleen: er komen veel meer windturbines. Het vermogen aan windenergie op de Noordzee gaat vertienvoudigen van 5 GW naar 50 GW in 2040. Het risico op aanvaringen groeit mee.

‘De bouw van windparken en het onderhoud daarvan, leidt tot veel extra verkeer. Maar als de windparken er eenmaal liggen, is er simpelweg minder ruimte op zee,’ vertelt William Otto van MARIN. Als een schip dan door pech een paar uur op dreef raakt, is de kans op een aanvaring aanmerkelijk groter dan twintig jaar geleden: uit onze kansberekening komt dat er jaarlijks één à twee aanvaringen zijn als de parken af zijn in 2040. Dat is veel, want als een turbine op een schip valt, zijn er veel slachtoffers en kan bovendien een gevaarlijke lading in zee terechtkomen.’

Met de door MARIN ontworpen vangrail worden over kilometers lengte enorme lijnen gespannen op de plaatsen waar een aanvaring het meest waarschijnlijk is. Zoals in de bochten van vaarwegen. ‘Die zijn flexibel en brengen de schepen over een langere tijd en afstand gecontroleerd tot stilstand. Anders zouden ze de krachten van bijvoorbeeld een tanker of een cruiseschip niet aankunnen – zo’n sterke lijn kun je niet maken. Wij denken dat dit een oplossing is die meer veiligheid kan bieden, voor mens en natuur. We gaan daarbij ook de samenwerking zoeken met de landen om ons heen, zodat de inrichting van de vaarweg niet verschilt bij elke landsgrens op de Noordzee.’

OCEANS OF ENERGY: ZONNEPARK OP ZEE

Oceans of Energy ontwikkelde zonnepanelen die op zee kunnen drijven. Ze passen tussen de windmolens op zee en gebruiken dezelfde kabels om de energie aan land te brengen. Door ze in de offshore windparken te plaatsen, kan tot vijf keer zoveel energie opgewekt worden op hetzelfde stukje zee.

‘Vier jaar geleden hebben we de eerste proeftuin opgezet voor de kust van Scheveningen, en binnenkort komt er ook een voor de kust van België’, vertelt Allard van Hoeken van Oceans of Energy. ‘We zijn daarmee de eerste die ook echt ervaring heeft met offshore zonneparken.’

Het afmeersysteem waarmee de panelen verankerd zijn, is een innovatie uit de offshore olie- en gaswinning. Het systeem is prijstechnisch efficiënt en duurzaam, omdat er relatief weinig materiaal voor nodig is. ‘Die hoeveelheid verwachten we nog te kunnen reduceren naarmate we meer leren,’ zegt Van Hoeken. ‘We hebben bij de ontwikkeling goed gekeken naar drijvende waterliefes, de zonneparken van de natuur.’

De natuur vaart wel bij de zonneparken, is de verwachting. Constructies in zee trekken zeeleven aan, wat er houvast aan heeft. Ook vissen komen op het drijvende oppervlakte af omdat het bescherming biedt. Bij de proefinstallatie werd al een vissoort aangetroffen die normaal niet lang op de Noordzee blijft, de horstmakreel.

‘Een verdubbeling van energie uit de geplande windparken is binnen handbereik door slechts twintig procent van de nu geplande parken te bedekken met zonnepanelen,’ gaat Van Hoeken verder. ‘Dan is Nederland voor negentig procent in zijn energiebehoefte voorzien. Denkbaar is dat de totale oppervlakte voor hernieuwbare energie op de noordzee hierdoor omlaag kan.’ Overigens is negatieve invloed van bedekking van de zee verwaarloosbaar: boven de tien procent bedekking is pas merkbaar voor de natuur. De zonnepanelen voorzien met een paar procent bedekking van de zee Nederland in de helft van zijn energiebehoefte.

150 JAAR MARITIEM MUSEUM

Onze cover ligt er niet om, we schreeuwen het van de daken dat we dit jaar 150 jaar bestaan. Naast verschillende feestmomenten, hebben we ook het hele jaar door een aantal jubileumacties. Vier onze verjaardag met ons mee.

TAART!

Bij een verjaardag hoort taart. Daarom is er bij ons vanaf 15 februari gedurende het hele jaar een heerlijk stuk appeltaart te koop voor maar € 1,50*. Ga voor anker in ons gezellige museumcafé Het Lage Licht en vier onze verjaardag mee. (*Alleen verkrijgbaar i.c.m. met een andere consumptie.)

VAAR JE EIGEN ROUTE

150 jaar Maritiem Museum, een schat aan herinneringen en objecten. De meest bijzondere objecten en momenten hebben we gedeeld op onze jubileumwebsite 150jaar.maritiemmuseum.nl. Dobber mee met onze bootjes en laat je verrassen door onze geschiedenis en herinneringen.

WAT ZIE JIJ?

Heb jij een mooie herinnering aan het Maritiem Museum Rotterdam? Eentje die niet mag ontbreken. Deel dan jouw persoonlijke herinnering met ons, en wie weet publiceren we dit op de jubileumwebsite. Ga naar 150jaar.maritiemmuseum.nl en deel je verhaal.

NIEUWS

LAATSTE KANS!

Op 1 april 2024 sluit onze kinder - doe - tentoonstelling 'Professor Plons' definitief de deuren. De komende maanden is het dus je laatste kans om nog één keer te genieten van Professor Plons en zijn avonturen. Daarna maakt 'Professor Plons' plaats voor een nieuwe kinder - doe - tentoonstelling.

ONLINE LES OVER DEALEN MET DRUGS

De tentoonstelling Dealen met Drugs gaat online nog even door. In dit lesprogramma nemen we jongeren van 16 jaar en ouder mee in de meedogenloze wereld van cocaïnehandel. Aan de hand van dilemma's maken ze keuzes en zien ze de heftige impact van deze manier om snel -en veel- geld te verdienen. Hoe makkelijk zijn zij te verleiden? De lessen leveren een mooie discussie op tussen de jongeren over hoe te handelen, zonder een zwaar oordeel te vormen over hun inzichten.

MARITIEME VROUWEN

Op dit moment doet senior conservatoren Irene Jacobs onderzoek naar vrouwen in de maritieme sector. Het doel van haar onderzoek is de rol en de betekenis van vrouwen in de maritieme sector gezien vanuit onze eigen museumcollectie. in kaart te brengen. Medeten behoeve van de expositie Maritieme Vrouwen die in 2025 opent. Hiervoor ontving Jacobs een museumbeurs van de NWO, de Nederlandse organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek.

VOORBEREIDEN OP EEN VERHUIZING

Gemeente Rotterdam is eigenaar van een grote erfgoedcollectie: Collectie Rotterdam. Deze collectie wordt, door een aantal musea, sinds 1979 beheerd in het gemeentelijk erfgoeddepot Metaalhof. Dit depot heeft de respectabele leeftijd van circa 44 jaar bereikt en voldoet niet meer aan de hedendaagse eisen. Om de collectie te beheren en toegankelijk te houden, worden de plannen voor de bouw van een Collectiecentrum Rotterdam steeds concreter. Tegelijkertijd worden renovatieplannen voor het museumgebouw aan de Leuvehaven ontwikkeld, waarbij ongeveer 1000 m² depotruimte wordt omgevormd tot presentatieruimte. Gedurende de overgangperiode naar het nieuwe collectiecentrum (2028) wordt meer dan de helft van de collectie van het Maritiem Museum voorbereid voor verhuizing.

ONZE KEUKEN IS RECHT DOOR ZEE

Van zakelijke borrel of vergadering tot familiebijeenkomst, wij bieden diverse arrangementen voor iedere gelegenheid. We werken met verse, lokale en duurzame producten. Onze medewerkers doen er alles aan om jouw ontvangst onvergetelijk te maken.

JOUW EVENT TUSSEN DE COLLECTIE

Het museum heeft verschillende zalen, groot en klein, voor vergaderingen, presentaties, recepties of borrel. Deze zijn voorzien van moderne faciliteiten en tonen tevens unieke schilderijen, fotografie en scheepsmoellen uit onze museumcollectie. Familiebijeenkomst of teambuilding uitje op een museumship? Dat kan nu ook!

GOOI HIER UW ANKER UIT

- > Met uitzicht op historische museumhaven
- > Jouw event tussen een collectie die behoort tot de wereldtop
- > Maritieme toplocatie in hartje Rotterdam
- > Wisselende tentoonstellingen als decor

MEER WETEN OF RESERVEREN?

Ons salesteam geeft je graag alle informatie. Stuur een mailtje naar sales@maritiemmuseum.nl of bel ons op 010 402 92 64.

STEEK VAN WAL OP ONZE LOCATIES

PORT PAVILION
Port Visitor Centre Rotterdam

EEN HAVEN VOL VERRASSINGEN

A PORT FULL OF SURPRISES

Port Pavilion
Schiedamsedijk 68
portpavilion.com

3 minuten lopen vanaf Maritiem Museum

GRATIS TOEGANG

FREE ENTRY

 Port of Rotterdam

Van Oord
feliciteert
het **Maritiem Museum**
met het **150 jarig** jubileum!

150

Meer lezen over onze projecten
vanoord.com

Van Oord
Marine ingenuity

Gefeliciteerd met 150 jaar maritiem erfgoed!

DEME is wereldleider in het bouwen van windmolenparken op zee, baggeren en landaanwinning. Met het museum delen we dezelfde passie voor de zee en haar onbegrensde mogelijkheden. Daarom zijn we trotse sponsor van het Maritiem Museum, waar de magie van de zee tot leven komt. Wij wensen het museum nog vele jaren van succes, zodat het ook in de toekomst kan blijven inspireren en verwonderen!

www.deme-group.com

Maritiem Museum, gefeliciteerd met jullie 150-jarig jubileum!

Enthousiaste partner van het Maritiem Museum en de Offshore Experience

 Huisman
Equipped for impact

WAT ZIE JIJ?

Onze collega's aan het woord over 150 jaar Maritiem Museum

Na het faillissement van 'De Delft' ben ik in 2019 als vrijwilliger begonnen bij het Maritiem Museum. Een bijzondere herinnering is de drie jaar durende renovatie van het interieur van de roef van de Zeemeeuw waar ik met mijn vaste team aan heb mogen werken. Het museum voorzag ons van al het gereedschap en materialen en zo konden we precies realiseren wat we voor ogen hadden. Het afgeronde project werd in het zonnetje gezet met een bezoek van de directeur, een bloemetje en de complimenten over het eindresultaat.

~ **ADRIANA VAN DER SWAN**

Begin 1983 kreeg ik van mijn decaan van mijn bibliotheekopleiding in Den Haag een briefje dat er bij het Maritiem Museum 'Prins Hendrik' in Rotterdam een baan was om de bibliotheekcollectie te beschrijven. Na mijn belletje en het gesprek dat volgde ben ik hier nooit meer weggegaan en inmiddels hoofd van de bibliotheek en conservator. In mijn 40-jarige loopbaan zijn er tal van anekdotes te vertellen. De tentoonstelling 'Sex & The Sea' in 2013, over het 'lustvolle leven' van de zeeman, was voor mij een bijzondere ervaring. Hiervoor bracht ik een bezoek aan het Sexmuseum, ontmoette ik een prostituee, sprak ik met zeelui over hun lustgevoelens en organiseerden we een datingevent 'Zeeman zoekt vrouw'. In het begin kreeg ik wel eens 'rode oortjes' door alle verhalen, maar op een gegeven moment was het 'gewoon' werk, iemand moest het toch doen!

~ **RON BRAND**

Mijn zoon van vijf is een enorm liefhebber van het museum. Toen ik de vacature van online markteer tegenkwam, zat mijn brief snel in de fles en sinds november werk ik voor het museum. De tentoonstelling Zeemonsters was niet alleen heel leuk voor kinderen maar ook voor mij en mijn vrouw. De opblaasbare tentakels van de kraken die bij de steiger tevoorschijn kwamen, was denk ik wel het hoogtepunt en komt thuis nog steeds wel eens voorbij. Waar ze in het begin bang waren voor de tentakels, stonden ze uiteindelijk te wachten tot ze weer tevoorschijn kwamen. Het huisje op de rug van de schildpad moet ik ook niet vergeten. Ik vond het best indrukwekkend dat ik zelf ook door dat kleine raampje paste.

~ **MICHA LIGTVOET**

Ik ben een echte Rotterdammer en heb een groot hart voor de stad. Als iets Rotterdams is, is het de Leuvehaven: de oorsprong en het hart van de stad. Als je wilt beginnen met een rondje Rotterdam, begin je hier! Ik twijfelde in 2020 dan ook niet om vrijwilliger te worden in de museumwinkel, een prachtige plek met uitzicht op het beeld van Zadkine. De leukste momenten voor mij zijn toch wel bij uitverkoop van onze boeken, dat levert altijd weer een bezoek op van oude Rotterdamse havenmannen die de prachtigste verhalen vertellen aan de hand van een plaatje van bepaald schip. Stuk voor stuk mooie inkijkjes in de maritiem geschiedenis, dat is genieten!

~ **CONNY KLIS**

VAART! IS EEN UITGAVE VAN HET MARITIEM MUSEUM ROTTERDAM

Marketing & Communicatie

Postbus 988
3000 AZ Rotterdam
010 413 26 80

voorlichting@maritiemmuseum.nl
maritiemmuseum.nl

COLOFON

ISSN 1877 - 3486

Redactie Layla Salamoun, Tatjana van Rijswijk,
May Yan van Ham, Natalie Hanssen

Vormgeving Talayeh Ghavam

Cover Bureau Bunk

Fotografie Theo de Man, Aad Hoogendoorn, Marco de Swart,
Stadsarchief Rotterdam, Taken by storm, Fred Ernst, Howard
Bouchevereau, Oceans of Energy, MARIN, Red Stack

Drukker Veenman+

TROTS OP ONZE PARTNERS

Midden in de havenstad Rotterdam discussiëren we over maritieme onderwerpen die van invloed zijn op ons allemaal. Het Maritiem Museum vertelt verhalen uit de geschiedenis én de toekomst van de maritieme wereld. Verhalen van mensen, bedrijven en ideeën die ons leven hebben veranderd. Maar om onze projecten te realiseren is naast tijd, kennis en mankracht ook geld nodig. U kunt als bedrijf of particulier al meebouwen aan onze missie vanaf € 1.000 per jaar. We verwelkomen u graag in het museum om samen te kijken waar we onze krachten kunnen bundelen!

VELEN GINGEN U AL VOOR:

ABN AMRO, Amica, Agrifirm, Allianz, Alphontronic, Ampelmann, Anthony veder Group NV, AON, ASR, Atlas Copco, Axoft IT & Telecom B.V., Barge Master, Bidfood, Bluewater Energy Services B.V., CMA CGM (Holland) BV, Damen, DEME Group, DOB- Academy, DOT, EBS, FMJ Group, Gans Cargo Operations, Goltens Rotterdam B.V., Grolsch Bierbrouwerij Nederland B.V., GustoMSC B.V., Heerema International Group Services SA, Hendrik Veder Group B.V., Huisman, Hutchison Ports ECT Rotterdam, Huys ten Voorn Vastgoed B.V., InterDam B.V., Intramar Insurances, IRO, Iv-Groep b.v., Primo Marine, Koninklijke Doeksen B.V., Koninklijke Vereniging Het Comité van Graanhandelaren, Kotug, KRVE, Mara Soft BV, MARIN, Matrans Holding B.V., MS Amlin Marine N.V., NESEC financieringen, Netherlands Maritime Technology, Noordzij Staalkabel B.V., Offshore Independents B.V., Peeze, Peterson, Port of Rotterdam N.V., Post en Co., RED-TO-GREEN B.V., Reinplus Fiwado Bunker, Rotterdam Harbour Holding B.V., SBM Offshore, Sif Group, Smallegange N.V., Stena Line, STOER, TenneT TSO BV, Ten Holter Noordam Advocaten, TOS Netherlands B.V, Universal Africa Lines B.V., Van Aalst Group B.V., Van Leeuwen Buizen Groep B.V., Van Oord, Viking Life-Saving Equipment B.V., Vroon Group B.V., Vryhof en Waalhaven Holding B.V.

Bent u geïnteresseerd in een partnerschap met het Maritiem Museum Rotterdam of wilt u meer informatie? Neem contact op met senior relatiemanager May Yan van Ham via **010 413 2680** of **m.vanham@maritiemmuseum.nl**

SPECIALE DANK AAN

Gemeente Rotterdam

VRIENDENLOTERIJ
WIN MEER, BELEEF MEER

Verolme Trust

het cultuurfonds

CULTUUR
LOKET
DIGITALL

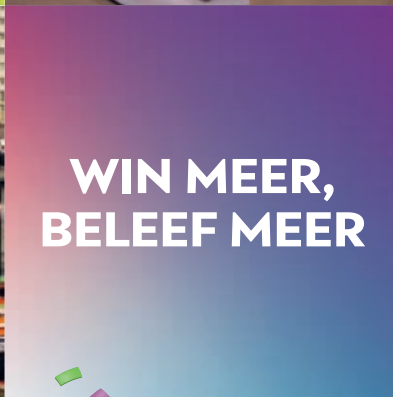
Volkskracht

droom en daad

SAMENWERKENDE
MARITIEME
FONDSEN

VAN
CAPPELLEN
STICHTING

Van Oord
Marine ingenuity

ALLE DEELNEMERS VAN DE VRIENDENLOTERIJ FELICITEREN HET MARITIEM MUSEUM MET HET 150-JARIG JUBILEUM!

De VriendenLoterij wil zoveel mogelijk mensen blij maken. Zo zijn er elke maand maar liefst 250.000 prijzen te winnen, tot wel € 1 MILJOEN! Bovendien ontvangen alle deelnemers de VIP-KAART, waarmee zij gratis toegang krijgen tot meer dan 150 musea, waaronder het Maritiem Museum in Rotterdam. Ook krijgen deelnemers tot wel 50% korting op de leukste dagjes uit en avondjes uit. **Ga naar vriendenloterij.nl, speel mee en ontvang uw eigen VIP-KAART.**

VRIENDEN LOTERIJ